

2024'ün İlk Dokuz Ayında Azerbaycan Ekonomisi

Ekonomik büyümenin temel itici güçleri ulaştırma ve inşaat sektörleri oldu:

- Ham petrol üretimi, 2024 Ocak-Eylül döneminde 2023'ün aynı dönemine kıyasla %4,0 azaldı, ancak 2024 Eylül ayında aylık bazda %0,5 arttı. Doğal gaz üretimi ise 2024 Ocak-Eylül döneminde yıllık bazda %5,2, Eylül 2024'te aylık bazda %19,9 artış gösterdi. İmalat sektörü, yıllık bazda %8,1 büyüyerek, petrol dışı ve petrol imalatında sırasıyla %11,4 ve %2,8 artış sağladı.
- Genel ekonomi, 2024'ün ilk dokuz ayında %4,7 büyüdü; petrol üretimi %0,9, petrol dışı sektör üretimi ise %7,1 oranında artış kaydetti.
- İmalat sektörü, genel ekonomik büyümeye 0,5 puanlık bir katkı sağladı. İnşaat sektörü, yıllık bazda %18,2 büyüyerek, genel ekonomik büyümeye 1,0 puan katkıda bulundu. Turizm sektörü, yerel halkın yurt içi seyahatleri sayesinde %10,6 oranında genişledi. Pandemi öncesi seviyeyi %28,2 oranında aştı. Perakende ticaret sektöründe, gıda dışı segment yıllık bazda %5,7 büyürken, gıda, içecek ve tütün segmenti %1,8 artış gösterdi. Gıda dışı ürünler arasında, elektronik (bilgisayarlar, telekomünikasyon ekipmanları ve baskı ürünleri) %26,0 ile, yakıt (otomobil benzini ve dizel) ise %6,3 ile en yüksek büyüme oranlarını kaydetti.

Enflasyon CBAR Hedefinin Üst Sınırının Altında Kaldı:

- 2024 Eylül ayında, fiyat seviyesi bir önceki aya göre %0,3 arttı ve yıllık enflasyon %3,5 oldu.
- Tüketici sepetine dahil olan 525 ürün ve hizmetin %73,3'ünde (385 ürün) yıllık bazda fiyat artışı görülürken, %20,2'sinde düşüş yaşandı ve kalan %6,5'inde değişim olmadı. Ürünlerin %52,8'inde (277 ürün) fiyat artışı, yıllık manşet enflasyon oranı olan %3,5'e eşit veya daha düşük oldu. 2024 Eylül ayında, çekirdek enflasyon %2,9 seviyesine yükseldi.
- Tüketici sepetine göre ayrıştırıldığında: Gıda fiyatları yıllık bazda %2,9, gıda dışı ürünlerin fiyatları %1,9, hizmetler ise %5,7 oranında arttı. Gıda, gıda dışı ürünler ve hizmetlerin yıllık manşet enflasyona katkısı sırasıyla %1,2, %0,4 ve %1,9 puan (%3,5 toplam) olarak gerçekleşti.

Elektrik Hariç Petrol Dışı İhracat %13,6 Arttı:

- 2024'ün ilk dokuz ayında, toplam ihracat yıllık bazda %25,0 azalırken, ülkeye yapılan ithalat %16,1 arttı. Bunun sonucunda, ticaret fazlası %62,4 azalarak 5.212 milyon dolara geriledi.
- Bu dönemde satılan ham petrol miktarı azalırken, doğal gaz normal fiyatlandırma eğilimlerine geri döndü. Satılan doğal gaz miktarı geçen yılın aynı dönemine kıyasla %8,3 azalırken, ham petrolde bu azalma %11,4 oldu. Petrol ve gaz gelirleri sırasıyla %9,2 ve %46,8 düşüş kaydetti.

- İthalattaki Artışın Ana Katkıları: Altın, makine ve ekipman ile metal ithalatındaki artış.
 - Taşıma araçları ve bunların yedek parçalarının ithalatı yıllık bazda %10,0 azalarak 1,7 milyar dolara geriledi. Bu negatif büyümenin temel nedeni, uçak ve ilgili ürünlerin ithalatında önemli daralma oldu. Hibrit ve elektrikli araç ithalatı yükselişini sürdürdü: Birim bazında hibrit araçlar %48,2, elektrikli araçlar %6,0 arttı. Dolar bazında hibrit araçlar %75,1, elektrikli araçlar %3,2 büyüdü.
 - Tekstil ürünleri ithalatı yıllık bazda %2,9 arttı. Kimyasal ürünlerin ithalatı yıllık bazda %1,0 azaldı. Bu negatif büyümeye en büyük katkıyı ilaç (%-12,4) ve inorganik kimyasallar (%-5,2) sağladı. Ancak, gübreler (%+2,0) ve organik kimyasallar (%+21,0) 2024 Ocak-Eylül döneminde pozitif büyüme kaydetti.
 - 2024'ün Eylül ayında, gıda ürünleri ithalatı %16,1 artış gösterdi; bu artışa en büyük katkıyı meyve (%37,8↑), süt ürünleri (%48,6↑) ve et (%50,5↑) sağladı. Buna karşılık, tahıllar (%11,2↓) ve değirmencilik ürünleri (%40,8↓) toplam gıda ithalatına güçlü negatif katkıda bulundu.
 - Yakıt (benzin dahil) ithalatı %15,4 azalırken, bu durum toplam ithalat büyümesini %1,9 oranında düşürdü.
- CBAR rezervleri, 2023 sonuna kıyasla %1,6 artarak 11.795,8 milyon ABD doları seviyesine ulaştı.
- Stratejik döviz rezervleri ise 2023 sonuna göre %8,6 artarak 73,5 milyar ABD doları olarak gerçekleşti.

Kredi büyümesi istikrarlı bir hızda devam ederken, sigorta primlerindeki artış tasarruf sigortası ürünleri tarafından desteklendi:

- 2024'ün Eylül ayında bankacılık sektörünün toplam varlıkları yıllık bazda %11,7 artarak 49,6 milyar seviyesine ulaştı. Bu artışın ana itici güçleri, Merkez Bankası alacakları (%92,7↑), krediler (%19,9↑) ve maddi olmayan varlıklar (%7,9↑) oldu. Buna rağmen, sabit sermaye (%8,1↓), finansal kurumlarda mevduatlar (%38,3↓) ve diğer bankalardaki hesaplar (%20,6↓) azaldı. Merkez Bankası tahvilleri bakiyesi yıllık bazda %60,5 azalırken, Hazine tahvilleri %32,3 artış gösterdi.
- Ticari kredi portföyü %19,3 genişledi; bu kapsamda bireysel girişimcilere verilen krediler %27,6 artarak portföyün en hızlı büyüyen segmenti oldu. Aynı dönemde, bireysel tüketici kredileri büyümesi %22,0 seviyesine ulaştı. 2024 Eylül ayında, ipotek kredi portföyü 2023'ün aynı ayına göre %17,7 büyüdü.
- Toplam takipteki kredi oranı (NPL), Aralık 2023'e göre 0,1 puan azalarak %1,7 seviyesinde gerçekleşti. Karşılık giderleri 253,1 milyon seviyesine yükseldi.
- Mevduat tabanı 2024 Eylül ayında yıllık bazda %12,0 artarak 38,3 milyar oldu. Talep mevduatları %5,1 oranında artış gösterirken, vadeli mevduatlar %24,2 genişleyerek 15,4 milyara ulaştı. Finans dışı şirketlerin mevduatları %10,3 artarken, finansal mevduatlarda %30,8'lik bir artış gözlemlendi. Hanehalkı mevduatları ise %11,5 oranında arttı.

- Toplam mevduat portföyünün dolarizasyon oranı 2023 sonuna göre 0,5 puan düşerek %39,3 seviyesinde gerçekleşti. Vadeli mevduatların dolarizasyon oranı 3,9 puan azalırken, talep mevduatlarının dolarizasyon oranı aynı dönemde 1,1 puan arttı. 2024'ün ilk dokuz ayında, CBAR tarafından satılan döviz miktarı yıllık bazda 2,1 kat artarak 5.378,1 milyon ABD dolarına ulaştı.
- Bankacılık sektörünün özkaynak kârlılığı, toplam net kârın 2024 Eylül ayı özkaynaklarına oranı olarak hesaplanarak %17,6 oldu (2023 Eylül: %18,5). Artan kârlılık, hem faiz gelirleri hem de faiz dışı gelirlerden kaynaklanırken, faiz ve faiz dışı giderler kârlılık artışını dengeledi. Faiz gelirleri yıllık bazda %11,7 artış gösterirken, faiz dışı gelirler %23,6 oranında yükseldi.
- 2024'ün ilk dokuz ayında, toplam sigorta primleri yıllık bazda %9,4 artış gösterdi.
- Brüt primler 11023,7 milyon olarak gerçekleşti. Hayat sigortası primleri, toplam primlerin yarısını oluşturdu ve tasarruf sigortası ürünlerinin toplam primlerdeki payı %45,0 oldu. Hayat sigortasındaki artış, %18,3 büyüyen tasarruf sigortası ürünleri tarafından desteklendi.
- Hayat dışı sigorta %2,0 büyüdü; hem gönüllü (%1,9↑) hem de zorunlu (%2,2↑) segmentler bu büyümeye pozitif katkı sağladı.
- Oto sigortası pazarında gönüllü segment %18,0 büyürken, zorunlu segmentten elde edilen primler %3,7 arttı.
- Gönüllü sağlık sigortası primleri ise %3,7 oranında daraldı.

2024 Kasım'ın 1'inde, CBAR refinansman oranını %7,25 seviyesinde sabit tutma kararı aldı.

- Faiz koridorunun alt sınırı %6,25'te, üst sınırı ise %8,25 seviyesinde sabit bırakıldı.
- Bu karar, gerçekleşen ve öngörülen enflasyonun hedef aralık (%4±2) içinde kalması ve yerli ve yabancı ekonomik koşulların dinamikleri esas alınarak alındı.
- CBAR, vadesi dolan dış borç ödemeleri ve ithalatın döviz piyasalarında talebi artırdığını belirtti.
- Merkez Bankası, devlet bütçesindeki fazlanın bankacılık sektörü likiditesi üzerindeki daraltıcı etkisini dikkate alarak para sterilizasyonu miktarını azalttı.
- CBAR, ortak ülkelerdeki enflasyon ve uluslararası emtia piyasalarındaki fiyat oynaklığının ana dış enflasyonist riskler olduğunu ifade etti.
- Merkez Bankası, bütçe harcamalarındaki artış ve güçlü kredi genişlemesi ile tetiklenen toplam talep artışının ana yerel enflasyonist riskler olduğunu belirtti.
- Bir sonraki faiz oranı kararı, gerçekleşen ve öngörülen enflasyon arasındaki karşılaştırma ile yurtiçi ve yurtdışı risk faktörlerinin dinamiklerine dayanarak alınacak.

Uyarı Notu: Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler, yorum ve tavsiyede bulunanların kişisel görüşlerine dayanmaktadır. Bu görüşler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir.

